

Folketingets Retsudvalget

Holmens Kanal 22
1060 København K
Telefon 33 92 93 00
sm@sm.dk
www.socialministeriet.dk

Sagsnr.
2019 - 535

Doknr.
661026

Dato
21-03-2019

Folketingets Retsudvalg har d. 22. januar 2018 stillet følgende spørgsmål nr. 331 (alm. del) til børne- og socialministeren, som hermed besvares. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Peter Kofod (DF).

Spørgsmål nr. 331:

"Vil ministeren informere om procedurerne ift. visitation af borgere/indsatte/unge for henholdsvis politibetjente, fængselsfunktionærer og pædagoger på sikrede institutioner, samt oversende de visitationskemaer der efter en visitation skal udfyldes?"

Svar:

Procedurerne for politibetjente og fængselsfunktionærers adgang til at foretage kropsvisitation af henholdsvis borgere og indsatte hører under Justitsministeriets ressortområde. Jeg har derfor anmodet Justitsministeriet om bidrag til brug for besvarelsen af spørgsmålet.

Justitsministeriet har til brug for besvarelsen af spørgsmålet indhentet en udtalelse fra Rigspolitiet, der har oplyst følgende:

"1. Rigspolitiet kan oplyse, at politiet kan foretage visitation af borgere i flere forskellige sammenhænge. Politiet kan med hjemmel i retsplejelovens § 758 foretage besigtigelse af en anholdt persons legeme og tøj (sikkerhedsvisitation) med henblik på at fratage vedkommende genstande, der kan benyttes til vold eller undvigelse, eller som i øvrigt kan medføre fare for den anholdte eller andre.

Politiet kan endvidere som led i efterforskningen, med hjemmel i retsplejelovens § 792, foretage visitation af en sigtet persons tøj og besigtigelse af den pågældendes legeme.

Retsplejelovens § 758 og § 792 finder tillige anvendelse på personer under 15 år, jf. retsplejelovens § 821 a og § 821 b.

Det fremgår af § 792 e, stk. 1, at der for både § 758 og § 792 gælder det krav, at legemsindgreb ikke må foretages, såfremt det efter indgrebets formål, sagens betydning og den krænkelse og det ubehag, som indgrebet må antages at forvolde, vil være et uforholdsmæssigt indgreb.

Det fremgår endvidere af § 792 e, stk. 2, at legemsindgreb skal foretages så skånsomt som muligt, og at indgreb, der kan krænke blufærdigheden, så vidt

muligt skal foretages af personer af samme køn som den undersøgte. I situationer, der kræver afklædning af den undersøgte, skal en sådan afklædning ligeledes så vidt muligt også kun overværes af personer af samme køn som den undersøgte.

Det følger af § 792 e, stk. 3, at nærmere undersøgelser af legemet og udtagelse af spyt- og blodprøver og lignende, kun må foretages under medvirken af en læge.

2. Foruden situationer, hvor personer er anholdt eller sigtede, giver politiloven politiet mulighed for i bestemte situationer at foretage visitation af borgere.

Politilovens § 4 giver politiet mulighed for at foretage afspærringer og etablere adgangskontrol med henblik på at forebygge fare for forstyrrelse af den offentlige orden og fare for enkeltpersoners og det offentlige sikkerhed.

Etablering af adgangskontrol til et område indebærer, at politiet kan afvise personer fra området eller betinge en persons adgang til området af, at politiet visiterer den pågældende, undersøger tøj eller genstande i den pågældendes besiddelse, herunder køretøjer og lignende med henblik på at vurdere, om det er forsvarligt at give personen adgang til området. Det kan eksempelvis være i forbindelse med afviklingen af retssager, statsbesøg og lignende.

Politilovens § 5 giver politiet mulighed for at besigtige en persons legeme samt undersøge tøj og andre genstande, herunder køretøjer, i den pågældendes besiddelse, når vedkommende formodes at være i besiddelse af genstande bestemt til at forstyrre den offentlige orden eller bestemt til at udgøre fare for enkeltpersoners eller den offentlige sikkerhed. Det kan eksempelvis være i forbindelse med gadeuorden, uroligheder ved fodboldkampe og lignende.

Det følger af politilovens § 6, at politiet på steder, hvor der efter lov om knive og blankvåben m.v. § 1 gælder et forbud mod at besidde eller bære knive m.v., kan besigtige en persons legeme samt undersøge tøj og andre genstande, herunder køretøjer, med henblik på at kontrollere, om personen besidder eller bærer våben (visitationszoner). Besigtigelse og undersøgelse kan ske, hvis der er grund til det med henblik på at forebygge, at nogen foretager strafbare handlinger, som indebærer fare for personers liv, helbred eller velfærd. Beslutning om oprettelsen af visitationszoner træffes af politidirektøren eller den, som politidirektøren bemyndiger hertil.

Politilovens § 8 og § 9 giver, i forbindelse med offentlige forsamlinger og opløb, politiet mulighed for at besigtige en persons legeme samt undersøge tøj og andre genstande, herunder køretøjer, i den pågældendes besiddelse, når vedkommende formodes at være i besiddelse af genstande bestemt til at forstyrre den offentlige fred eller orden eller bestemt til at udgøre fare for enkeltpersoners eller den offentlige sikkerhed.

Politiets visitationer i henhold til politiloven vil altid skulle ske i henhold til proportionalitetsprincippet og svarer til det i retsplejelovens § 792 e angivne om indgrebets formål, sagens betydning, skånsomhed m.m.

Berusede personer kan efter § 11 i politiloven anbringes i politiets detentioner. Det fremgår af bekendtgørelse om detentionsanbringelse § 10, stk. 1, at forinden en person indsættes i detentionen, skal der ske visitation af den pågældende.

Det følger af bekendtgørelsens § 10, stk. 2, at der ved visitationen så vidt muligt bør medvirke to polititjenestemænd. Det fremgår ydermere af § 10, stk. 3, at hvis omstændighederne tilsiger visitation, der kan krænke blufærdigheden,

må en sådan visitation kun foretages af personer af samme køn som den frihedsberøvede.

3. Rigspolitiet kan oplyse, at der ikke i forbindelse med visitation af personer udfyldes visitationsskemaer. Politiet vil dog ved visitation af personer skulle dokumentere det. Det kan ske i en rapport i en konkret sag eller ved at notere visitationen i Politiets Sagsstyringssystem (Polsas) som en hændelse. Dokumentationens sker blandt andet med henblik på at sikre den enkelte borgers klageadgang.”

Desuden har Justitsministeriet til brug for besvarelsen af spørgsmålet indhentet en udtalelse fra Direktoratet for Kriminalforsorgen, der har oplyst følgende:

”1. Kriminalforsorgen kan foretage undersøgelse af den indsatte person og opholdsrum efter reglerne i straffuldbyrdelseslovens § 60. Det fremgår således af § 60, stk. 1, at kriminalforsorgen kan undersøge, hvilke effekter en indsat har i sin besiddelse i sit opholdsrum eller på sin person, hvis en sådan undersøgelse er nødvendig for at sikre, at ordensbestemmelser overholdes eller sikkerhedshensyn iagttages. Det fremgår endvidere, at undersøgelse bl.a. kan ske, når den indsatte indsættes i institutionen, hvis den indsatte mistænkes for uretmæssig besiddelse af effekter, før og efter besøg eller før og efter fravær fra institutionen eller opholdsafdelingen.

Undersøgelse må ikke gennemføres, hvis det efter indgrebets formål og den krænkelse og ubehag, som indgrebet må antage at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb (proportionalitetsprincippet), jf. straffuldbyrdelseslovens § 60, stk. 4. Undersøgelse skal foretages så skånsomt, som omstændighederne tillader (skånsomhedsprincippet), jf. § 60, stk. 5. Undersøgelse, der indebærer afklædning, må kun foretages og overværes af personer af samme køn som den indsatte (bortset fra sundhedspersonalet), jf. § 60, stk. 6.

Hvis der er bestemte grunde til at antage, at den indsatte er i uretmæssig besiddelse af effekter, kan der endvidere af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn træffes bestemmelse om en nærmere undersøgelse af den indsatte person (recto-/vaginalundersøgelse), jf. straffuldbyrdelseslovens § 60, stk. 3. En sådan undersøgelse må kun foretages under medvirken af en læge.

Endvidere er der udstedt en bekendtgørelse om undersøgelse af indsatte person og opholdsrum m.v. i kriminalforsorgens institutioner (undersøgelsesbekendtgørelsen). Det fremgår heraf bl.a., at den indsatte, før der gennemføres undersøgelse af den indsatte person efter straffuldbyrdelseslovens § 60, mundtligt skal orienteres om baggrunden for, at undersøgelsen gennemføres, medmindre særlige omstændigheder taler imod dette. Der er endvidere fastsat bestemmelser om, at der skal deltage mindst to ansatte ved undersøgelse af indsatte person og opholdsrum efter straffuldbyrdelseslovens § 60. Hvis særlige omstændigheder gør det nødvendigt, kan en undersøgelse dog gennemføres af en enkelt ansat.

Der er ikke efter reglerne krav om, at der skal udfyldes et skema eller lignende efter en undersøgelse efter straffuldbyrdelseslovens § 60, stk. 1. Hvis der foretages nærmere undersøgelse af den indsatte person (recto-/vaginalundersøgelse) efter straffuldbyrdelseslovens § 60, stk. 3, eller en undersøgelse gennemføres af en enkelt ansat, fordi særlige omstændigheder gør det nødvendigt, skal der gøres notat herom. Hvis genstande, der tilhører en indsat, tilbageholdes, skal der udfærdiges en liste over de genstande, der tilbageholdes. Den indsatte skal orienteres om tilbageholdelsen og have udleveret en kopi af listen.

2. Som det fremgår under pkt. 1 kan kriminalforsorgen foretage undersøgelser af den indsatte person og opholdsrum (også kaldet visitation) rutinemæssigt, stikprøvevis og ved konkret mistanke.

I forhold til rutinemæssige undersøgelser af den indsatte person har kriminalforsorgen fastsat forskellige visitationsstandarder afhængigt af den sikkerhedsklasse, hvor den indsatte er placeret. Af denne standard fremgår det, at der f.eks. skal foretages undersøgelse ved indsættelsen, før og efter besøg, ved udgang og transport. Er den indsatte placeret i sikkerhedsklasse 1, vil den indsatte endvidere blive undersøgt hver gang den pågældende forlader opholdsafdelingen. Generelt er det fastlagt således, at omfanget af undersøgelser intensiveres, således at dette afstemmes de sikkerhedsmæssige behov på afdelingen og den individuelle sikkerhedsvurdering af den indsatte.

Kriminalforsorgen foretager som udgangspunkt undersøgelse ved fuld afklædning af den indsatte, men vil tillige kunne graduere dette baseret på de konkrete forhold og hensynet til den indsatte (proportionalitets- og skånsomhedsprincippet). Det skal yderligere oplyses, at undersøgelsen kan gennemføres med teknisk udstyr, f.eks. hvis det ikke er muligt at visitere med fuld afklædning grundet hensynet til diskretion.

I visse situationer er det fastsat, at undersøgelse altid kræver anvendelse af elektronisk udstyr i form af metaldetektorer og andet detekteringsudstyr.”

Nedenfor redegøres for procedurerne for personalets (pædagogers) adgang til at foretage kropsvisitation af børn og unge anbragt på sikrede døgninstitutioner og særligt sikrede afdelinger.

Lederen af et opholdssted eller en døgninstitution efter servicelovens § 66, stk. 1, nr. 5, herunder en sikret døgninstitution eller en særligt sikret afdeling 6, eller den der bemyndiges dertil, kan efter § 16, stk. 1 i lov om voksenansvar for anbragte børn og unge (herefter voksenansvarsloven) uden retskendelse beslutte, at der skal foretages en undersøgelse af et anbragt barn eller en anbragt ungs person eller opholdsrum, hvis der er bestemte grunde til at antage, at barnet eller den unge er i besiddelse af effekter, og besiddelsen medfører, at ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn ikke kan iagttages.

Lederen af en sikret døgninstitution eller særlig sikret afdeling, eller den der bemyndiges dertil, kan derudover uden retskendelse beslutte, at der skal foretages undersøgelse af, hvilke effekter et barn eller en ung, der er anbragt i afdelingen eller på døgninstitutionen, har i sin besiddelse på sin person eller i sit opholdsrum, hvis en sådan undersøgelse er nødvendig for at sikre, at ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn iagttages. Undersøgelsen kan foretages, når barnet eller den unge anbringes på en sikret døgninstitution eller en særligt sikret afdeling, før og efter besøg og før og efter fravær fra den sikrede døgninstitution eller særligt sikret afdeling, jf. voksenansvarslovens § 16, stk. 2 og 3.

Ved undersøgelse af barnets eller den unges person må der i medfør af voksenansvarslovens § 16, stk. 4 foretages klap uden på tøjet og undersøgelse af lommer og sko. Personalet kan kræve, at barnet eller den unge tager sit overtøj, sin hovedbeklædning og sine sko af.

Ved undersøgelse af barnets eller den unges person på sikrede døgninstitutioner og særligt sikrede afdelinger kan der derudover foretages kropsvisitation i form af undersøgelse af kroppens overflader samt gennemsøgning af tøjet. Personalet kan til brug for undersøgelsen af tøjet kræve, at barnet eller den unge tager sit tøj af, jf. voksenansvarslovens § 16, stk. 5.

Undersøgelse af person eller opholdsrum skal gennemføres under iagttagelse af de generelle principper for magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten efter voksenansvarslovens § 7. Inden undersøgelsen iværksættes, skal barnet eller den unge derfor så vidt muligt altid høres og opfordres til af egen vilje at aflevere eventuelle effekter. Undersøgelse af, hvilke effekter barnet eller den unge har i sin besiddelse på sin person eller i sit opholdsrum, skal desuden foretages så skånsomt som omstændighederne tillader, så barnet eller den unge i mindst muligt omfang oplever at blive krænket. Undersøgelsen må ikke have karakter af et uforholdsmæssigt indgreb, hvor det ubehag eller den krænkelse, som undersøgelsen må antages at forvolde, overstiger indgrebets formål. Såfremt det er muligt at foretage undersøgelse af person eller opholdsrum med tekniske eller elektroniske hjælpemidler, der er mindre indgribende, bør dette ske. Det kan fx være ved brug af en metaldetektor, scannere og lignende.

De nærmere rammer for gennemførelse af en undersøgelse af et anbragt barns eller en anbragt ungs person er fastsat i § 17 i bekendtgørelse om voksenansvar for anbragte børn og unge (herefter voksenansvarsbekendtgørelsen). Forud for undersøgelsen har det omhandlende barn eller den unge, med mindre særlige omstændigheder taler imod dette, ret til at få oplyst grunden til, at undersøgelsen iværksættes. Der skal altid deltage mindst 2 ansatte ved undersøgelsen af barnet eller den unges person eller opholdsrum. Hvis særlige omstændigheder gør det nødvendigt, kan undersøgelsen dog gennemføres af en enkelt ansat. Der må ikke være andre børn og unge til stede under undersøgelsen af barnet eller den unges person eller opholdsrum. Undersøgelsen af, hvilke effekter barnet eller den unge har i sin besiddelse på sin person, må kun undtagelsesvis foretages og overværes af personer af et andet køn end barnet eller den unge.

Lederen eller den, der bemyndiges dertil, kan uden retskendelse beslutte at tage effekter, der findes i barnets eller den unges besiddelse, i bevaring, hvis det skønnes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, jf. voksenansvarslovens § 16, stk. 6. Hvis genstande, som tilhører et barn eller en ung, tilbageholdes, skal anbringelsesstedet i medfør af voksenansvarsbekendtgørelsens § 18, stk. 2 udfærdige en liste over de genstande, der tilbageholdes. Barnet eller den unge skal orienteres om tilbageholdelsen og have udleveret en kopi af listen.

Det følger af voksenansvarslovens § 21, stk. 1, at undersøgelse af person- og opholdsrum skal registreres og indberettes til den kommunalbestyrelse, der har ansvaret for barnets eller den unges ophold på opholdsstedet eller døgninstitutionen, og til det socialtilsyn, der fører driftsorienteret tilsyn med institutionen. Det følger videre af voksenansvarsbekendtgørelsens § 22, at indberetningen skal ske via indberetningsskema 1a eller 1 c (forenklet skema til brug ved undersøgelse anbringelse, besøg og fravær på sikrede døgninstitutioner), jf. vedlagte bilag.

Med venlig hilsen

Mai Mercado

Bilag:

1. Indberetningsskema 1 a
2. Indberetningsskema 1 c